

درس پانزدهم : (ربع قرن سیطره آمریکا بر ایران)

۱- پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه فضایی در جامعه حاکم شد ؟

باروی کارآمدن دولت نظامی **زاهدی** فضای تیره ای در جامعه ایرانی حاکم شد و فرمانداری نظامی تهران به **سرتیپ تیموربختیار** سپرده شد ، بختیار که افسری بیرحم و خونریز بود برای استقرار و تثبیت حکومت کودتا ، سرکوب نیروهای ضد کودتا و میهن دوست را آغاز کرد و عده زیادی از مخالفان را دستگیر و زندانی نمود و عده ای از آنها نیز تبعید و تیرباران شدند . تظاهرات تهران و شهرستانها با سرکوب شدید مواجه شد ، فرمانداری نظامی ، سقف بازار تهران را تخریب و جمعی از بازاریان را به خاک تبعید کرد .

۲- پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ دکتر مصدق چه سرنوشتی یافت ؟

دکتر مصدق نیز پس از دستگیری ، در دادگاه نظامی محاکمه و به سه سال زندان محکوم شد و تا آخر عمر در **قریه احمدآباد** تهران تحت نظر بود .

۳- آیت الله کاشانی و نهضت مقاومت ملی با کدام اقدامات دولت زاهدی مخالفت کردند ؟

۱- در آستانه برگزاری انتخابات دوره هجدهم در محیط وحشت و خفقان ، **آیت الله کاشانی و نهضت**

مقاومت ملی ، با مجلس فرمایشی که ساخته و مطیع حکومت کودتا بود به مخالفت پرداختند .

۲- با قرارهای مجدد ارتباط میان دولت کودتا و انگلیس ، **سردنیس رایت** کاردار انگلیس وارد تهران

شد و دو دولت ایران و انگلیس طی اعلامیه ای برقراری روابط سیاسی را اعلام کردند .

آیت الله کاشانی با این اقدام دولت زاهدی مخالفت کرد .

۴- قرارداد کنسرسیوم نفت چگونه بسته شد ؟

قرارداد کنسرسیوم نفت يك قرارداد استعماري بود که **بین ایران و چند شرکت نفتی امریکایی ، انگلیسی ، فرانسوی و هلندی بسته شد** . این قرارداد با هدف بهره برداری از مخازن نفت ایران توسط حکومت دست نشانده شاه به ایران تحمیل شد . این قرارداد که مغایر با قانون ملی شدن نفت بود ، مجدداً " نفت ایران را زیر سیطره بیگانگان درآورد .

۵- نتایج قرارداد کنسرسیوم نفت چه بود ؟

کنسرسیوم اختلافات میان امریکا و انگلستان را در مورد نفت ایران حل کرد و ثمرات مبارزه ملت ایران را در جریان نهضت ملی نفت برباد داد . **یکی از بندهای قرارداد کنسرسیوم پرداخت غرامت از سوی ایران به شرکت سابق نفت انگلیس و ایران بود** . تاسف بارتر از آن حضور فزاینده مستشاران امریکایی بود که به تدریج مقدرات سیاسی اقتصادی و نظامی ایران را زیر سلطه نوین امریکا برد .

۶- علت برکناری سپهبد زاهدی چه بود ؟

سپهبد زاهدی عامل اجرای کودتای ۲۸ مرداد ، که خود را « تاج بخش » شاه می دانست به علت اشتها به حیف و میل کمک های امریکا و بی اعتنایی به شاه ، با کمک انگلیسی ها کنار گذاشته شد و حسین علاء به نخست وزیر رسید .

۷- حسین علاء پس از برکناری سپهبد زاهدی چه نقشی در تحکیم حکومت داشت ؟

با روی کار آمدن حسین علاء ، وزیر سابق دربار که در برابر شاه و نزدیکان او اراده و اختیاری نداشت ، شاه گام مهمی در تحکیم قدرت استبدادی اش برداشت و معیار قدرت دولت شخص او شد .

۸- هدف از پیمان بغداد چه بود ؟

از حوادث مهم دوران نخست وزیری حسین علاء ، پیوستن ایران **پیمان امنیتی بغداد** بود . پیمان بغداد به **توصیه امریکا** ابتدا بین کشورهای **ترکیه و عراق** امضا شد و سپس **پاکستان و ایران** نیز به آن پیوستند .

۹- پیمان بغداد با چه هدفی و براساس نظریه چه کسی تشکیل شد ؟

این پیمان با **هدف کامل کردن حلقه محاصره شوروی** ، به بهانه **خطر کمونیسم** بر مبنای **نظریه آیزنهاور** **رئیس جمهور امریکا** بسته شد . عضویت ایران در این پیمان ، سیاست بی طرفی ایران را نقض می کرد .

۱۰- چه کسی به مخالفت سرسختانه با پیمان بغداد پرداخت ؟

شهید نواب صفوی رهبر فدائیان اسلام از مخالفان سرسخت آن بود ، زیرا معتقد بود ورود ایران در پیمان بغداد زمینه ساز سلطه نظامی امریکا بر ایران است . پس از عضویت ایران در پیمان بغداد و امضای قرارداد نظامی دو جانبه با امریکا ، حضور نظامیان و مستشاران امریکا در ایران گسرنش یافت .

۱۱- منظور از ساواک چیست و چه زمانی تاسیس شد ؟

پس از ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ امریکایی ها تصمیم گرفتند که ایران را به پایگاه اصلی قدرت خود در منطقه تبدیل کنند ، بنابراین شاه که راه بقای خود را در تبعیت از امریکا می دانست ، به کمک مستشاران آن کشور به تشکیل سازمان مخوف ساواک (سازمان اطلاعات و امنیت کشور) اقدام کرد .

۱۲- هدفهای تاسیس ساواک از دیدگاه امریکا چه بود ؟

*** همسایگی ایران با شوروی به عنوان رقیب اصلی امریکا * حفظ و تثبیت نفوذ امریکا در ایران .**

۱۳- نتایج تاسیس ساواک چه بود ؟

اولین رئیس ساواک **سپهبد تیمور بختیار** یکی از بی رحم ترین افسران ارتش و فرماندار نظامی تهران بود این سازمان که گسترده ترین نهاد اطلاعاتی و امنیتی از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۵۷ در حکومت محمدرضا شاه بود ، نقش مهمی در شناسایی و سرکوب گروه های مخالف داشت . ساواک علاوه بر شکنجه جسمی و روحی مخالفان رژیم و ایجاد جوّ اختناق ، رعب و وحشت ، دولتمردان و نمایندگان مجلسین را نیز کنترل می کرد .

۱۴- ساواک با حمایت کدام سازمان ها در جهت تامین منافع کدام دولت ها قرار گرفت ؟

ساواک ، با هدایت سرویس های اطلاعاتی امریکا و انگلیس و سپس با کمک سازمان اطلاعاتی اسرائیل (موساد) به صورت یک تشکیلات مخوف امنیتی و اطلاعاتی درآمد ، اما به جای آنکه دستاوردهای اطلاعاتی خود را در جهت تامین منافع کشور به کار گیرد در خدمت تامین منافع امریکا و انگلیس و سپس اسرائیل درآمد و به عنوان مانعی در برابر توسعه شوروی و کمونیسم قرار گرفت .

۱۵- در زمان نخست وزیری دکتر منوچهر اقبال کدام حزب ها بوجود آمدند ؟

حزب ملیون (اکثریت) به رهبری دکتر منوچهر اقبال نخست وزیر .

حزب مردم (اقلیت) به رهبری اسد الله علم .